

27.7.2020

אל:

שר האנרגיה ד"ר יובל שטייניץ
ואל ראש מועצת הנפט ד"ר אלי גינזברג

הנדון: בקשה לדיון ציבורי דחוף על רקע הבעיות הסביבתיות של חברת שברון לפני אישור פעילותה בארץ

כבוד השר שטייניץ והיו"ר גינזברג,

אנו פונים אליכם בבקשה לקיום דיון דחוף בנוגע למכירה המתוכננת של נובל אנרג'י לחברת הנפט שברון, כולל נכסיה בישראל. שברון היא חברה לא אמינה, לא מוסרית, שחמקה ממחויבויות משפטיות ואסור לאפשר את הכנסתה לשוק האנרגיה הישראלי - עד שתוכיח אחרת. ל"שברון" היסטוריה חמורה של בעיות תכנון והפקרת סביבה. החברה ברחה מאחריות בנוגע לזיהום נפט גדול שגרמה בחבל לאגו אגריו (Lago Agrio) באקוודור, שזכה לכינוי המפוקפק "צ'רנוביל של האמזונס", וסירבה לקיים פסיקות והסדרי בית משפט שנפסקו לה בעקבות נזקים סביבתיים ובריאותיים חמורים שגרמה להם. הציבור הישראלי ראוי להליך פתוח ושקוף בטרם מועצת הנפט ושר האנרגיה יאפשרו להעביר נכסים ישראליים מידי נובל אנרג'י אל שברון.

באקוודור התנהלה "שברון" בחוסר כבוד וחוצפה כלפי שלטון החוק המקומי. בעקבות פסק דין שהוענק ל 30,000 ילידים ומשפיעים מאזור ענק וקדמוני ביערות האמזונס שברון לא רק סרבה לקחת אחריות ולטפל בזיהום הסביבתי המאסיבי שגרמה לו בלב אזור טבעי בתולי בעל חשיבות אקולוגית גבוהה, אלא אף רדפה באכזריות אחר מגן זכויות האדם של התובעים, עו"ד סטיבן דנציגר. המתקפה המשפטית של שברון נגד 30,000 ילידים עניים מאקוודור, והטרדתו של עו"ד דנציגר עם תביעת שווא בסך 35 מיליון דולר, היא תעודת עניות ליחסה הבוטה והנבזי של שברון לתושבי אקוודור ולפעילי סביבה, כמו גם לאדמה ולנפט כאוצר טבע מקומי. התנהלות זאת מעידה על יחסה הפוטנציאלי של חברת שברון גם כלפי אי-כיבוד החוק ובתי המשפט בישראל, וכן להגנת הים והמים ובריאות תושבי ישראל, בפרט במקרה של אסון דליפת נפט או גז מכל סדר גודל, ופגיעה בטבע שלנו.

שברון אינה מכבדת את התחייבויותיה הנוכחיות במדינות ובקהילות ברחבי העולם, כולל פגיעה מכוערת באוכלוסיות החלשות ביותר, מסרבת לשקם אדמות שהיא אחראית להריסתן, פרסמה חו"ד כוזבת הטוענת כי האדמה המזוהמת שוקמה ונוקתה, למרות שאין זה כך, ורודפת ומטרידה בתביעות שווא את מגיני האוכלוסיות הנפגעות. עם שיטות עבודה עברייניות והרסניות כאלה, כיצד ניתן לסמוך על שברון שתכבד את חוקי מדינת ישראל, את פסיקות בתי המשפט בישראל, תכבד את חוקי הסביבה הישראליים ותכבד את תושבי מדינתנו?

לא רק אקוודור נפגעה על ידי שברון. בחודש מאי 2019 שפכה החברה כ-1.3 מיליון גלון (50 אלף מ"ק) נפט גולמי ונוזלים נוספים לערוץ נחל במחוז קרן בקליפורניה, מה שהפך לשפך הנפט הגדול ביותר במדינה מזה 30 שנה. שברון הואשמה כי לא עשתה די לעצירת השפך שזרם כשלושה חודשים, ובמקום זאת פעלה להשתקת עצם קיום אסון דליפת הנפט.

כך גם בדלתת ניז'ר, מול חופי ניגריה, אפריקה, היתה שברון אחראית לאירועי שפך נפט, בשנת 2008 וב-2014 (שנגרמו לכאורה על ידי חברת בת- "שברון ניגריה בע"מ"). גם בניגריה החברה הואשמה באי-מילוי תשלומי הפיצויים לישובים שנפגעו ולמרות שחויבה לממן את ניקוי האזור ולפצות את התושבים, הדבר לא קרה, או לא קרה במלואו. באפריקה החברה גם הואשמה ביחס אליים כלפי תושבים שניסו להיאבק בה.

מועצת הנפט מחויבת להכיר את טיבו, היקפו ומקומו של כל מבקש רישיון לחיפוש ופיתוח נפט וגז, וכמו כל רשות מנהלית חייבת מועצת הנפט לקבל החלטה על בסיס תשתית עובדתית מלאה. לאור כל זאת, אנו מפצירים בכם להקפיא כל הליך החלטה מתוכנן של מועצת הנפט עד לאחר דיון פתוח בכנסת, אליו יזומנו מנהיגי השבטים

באקוודור ואנשי מקצוע מטעם Sierra Club, מארגוני הסביבה הבולטים בארה"ב, להציג בפני בית המחוקקים, חברי מועצת הנפט והציבור בישראל את מסכת ההרס הסביבתי והתעלמות של שברון מחוקי המדינות שאירחו אותם.

על מנת לאפשר לחברת שברון להוכיח רצון טוב באופן מידי, אנו מבקשים:

- א. על שברון להפסיק את כל ההתנכלויות והתדיינות משפטיות פוגעניות כלפי הקהילות שנפגעו באקוודור ועורכי דינן.
- ב. שברון תתחייב להליך יישוב שקוף ופתוח עם מנהיגי הקהילות באקוודור, על סמך פסק הדין שתוקף על ידי ריבוי בתי משפט לערעורים באקוודור וקנדה.

ללא שני מהלכים אלה, הנדרשים להמחשת רצון טוב של חברת שברון להסדרת האסון רחב ההיקף שגרמה לו באקוודור, אנו נפעל למניעת העברת הנכסים הישראליים של נובל אנרג'י לידי שברון בכל דרך העומדת לרשותנו, כולל הנגשת המידע הרב בנושא לציבור בישראל.

בכל מקרה, על מועצת הנפט לדרוש שחברת שברון תעמוד בכל ההסכמים שהתחייבה אליהם נובל אנרג'י מול משרד האנרגיה, המשרד להגנת הסביבה ואיגוד ערים שרון כרמל, גם אם אין מחויבות חוזית או תקנות המחייבות לכך. אנו דורשים שלא יבוצעו שום הנחות לשברון ביחס למה שכבר הוסכם עם נובל אנרג'י וכי התרי הפליטה לאסדת תמר יכנסו לתוקף לפני מימוש הסכם המכירה.

בהזדמנות זו אנו מבקשים להזכיר לכם את החשיבות המהותית של הגנת הסביבה בכלל והסביבה הימית בפרט, בפעילות מזהמת של קידוחי גז ונפט. **הים התיכון הוא מקור המים העיקרי של ישראל, התלויה לחלוטין בהתפלה. בנוסף, הים הוא דלת הכניסה הראשית לסחר בישראל, והוא מהווה מקור להכנסות של מיליארדי שקלים ממסחר, אנרגיה, תיירות, חקלאות ואינספור עסקים אחרים התלויים בים הנקי.** אם חלילה יתרחש אסון דליפת גדול, הביטוח המועט של קידוחי הגז והנפט לא יכסה את גובה הפיצויים, והעלויות האסטרטגיות יוגלגלו לציבור. לכן חובתכם להקפיד שרק חברה בעלת סטנדרטים מוסריים וסביבתיים גבוהים ומחויבות כלפי האנשים החיים בקרבת שדות הנפט שלהן תורשנה לעבוד בישראל.

כל זאת, בעוד שמשרד האנרגיה נמנע עד כה בעקשנות מלאמץ את מסקנות אסון מפרץ מקסיקו, אסון הדליפה הגדול בהיסטוריה, אשר מגולמות בדירקטיבה האירופית לקידוחים ימיים. בישראל, אסדת כריש-תנן עובדת עפ"י פרמטרים מחמירים אלה, כיוון שחברת אנרג'יאן מחויבת לאיחוד האירופי, ואילו אסדות תמר ולויתן פטורות מכך, לנוחות חברות האנרגיה. **בישראל חסרים ציוד חירום וצוותים מיומנים, קיים מחסור חמור במפקחים והתעשייה ומפעלי התשתיות. מצורפת רשימת הדרישות הסביבתיות של צלול לקידוחים בטוחים בים, שלא השתנתה הרבה לאורך השנים, מכיוון שהממשלה לא מקדמת דבר.** החשיבות של קידוחים מפוקחים ומוגנים גדלה עם לאור אופייה הבעייתי, המסוכן ואגרסיבי של שברון, המתוכננת להיכנס לים התיכון. מצ"ב נייר המתזכר אתכם בדרישותנו הסביבתיות להגנת הים וחופים בישראל מפני קידוחי גז ונפט בלתי מפוקחים.

תשתיות נפט וגז לעולם יסבלו מדליפות ויפגעו באקלים. אנו מתמודדים עם משבר בריאות ציבורי הולך וגובר ועם מצב חירום אקלימי הנגזר מפיתוח הנפט וגז. באחריותכם לשמור על האינטרס של הציבור הישראלי וביטחונה האסטרטגי של ישראל מעל לכל דבר אחר. על פי האחריות הסביבתית אקלימית, על ישראל לפעול לקיצור מרבי ככל האפשר של משך הזמן בו יבוצעו קידוח גז בים, ויש להימנע לחלוטין מקידוחי נפט בים.

בכבוד רב ובברכה,

מאיה יעקבס	יוסף אברמוביץ'	ד"ר נאן מארי גריר
מנכ"לית צלול	"חלוץ סביבתי", CNN זוכה פרס הגלובוס הירוק	מנכ"ל, אליסטאר אינטרנשיונל לשעבר מרצה אנתרופולוגיה סביבתית אוניברסיטת הוואי, אוניברסיטת רדלנדס, קליפורניה

העתקים:

חברי מועצת הנפט

השרה להגנת הסביבה, ח"כ גילה גמליאל
יו"ר ועדת פנים וסביבה, ח"כ מיקי חיימוביץ'
מר יוסי וירצבורגר, הממונה על הנפט במשרד האנרגיה

רקע כללי:

אליסטאר אינטרנשיונל היא ארגון לא ממשלתי בארה"ב אשר חרטה על דגלה את ההגנה על זכויות אוכלוסיות ילידים בארצם, הרשומה בהוואי www.alistarinternationalusa.org

עמותת צלוּל, שומרת הסף של הסביבה הימית בישראל, פועלת כבר משנת 2012 למען קידוחי גז ונפט בטוחים – להגנת הסביבה הימית והגנת המים של ישראל. למיני סייט בנושא: [/https://drilling.zalul.org.il](https://drilling.zalul.org.il)

כתבות בנושא:

חנני פרס נובל מגנים את ההטרדה השיפוטית של עורך דין סביבתי

<https://www.theguardian.com/world/2020/apr/18/nobel-laureates-condemn-judicial-harassment-of-environmental-lawyer>

עורך הדין שזכה בתביעת ענק מול חברת שברון, ואיבד הכל:

<https://theintercept.com/2020/01/29/chevron-ecuador-lawsuit-steven-donziger/>

אתר המרכז את סיפור המעשה באקוודור: <https://chevrontoxico.com/>. במשך עשרות שנות קידוחי נפט באמזונס באקוודור, שברון הטילה יותר מ-16 מיליארד ליטרים של שפכים רעילים ליער הגשם, והותירה תושבים מקומיים סובלים מגל סרטן, הפלות ומומים מולדים.

שברון מבקשת להימנע משימוש באחריות ככל שגדילה של נפט במחוז קרן בקליפורניה

<https://www.sierraclub.org/press-releases/2019/07/chevron-seeks-avoid-accountability-massive-kern-county-oil-spill-grows>

דיווח על סיום הדליפה בקליפורניה, שנמשכה ממאי עד ראשית אוגוסט 2019

<https://www.kqed.org/news/11766115/state-agency-hopeful-chevrons-massive-kern-county-spill-is-finally-over>

ועל כוונתה של שברון לערער על גובה הקנס שנפסק לה: <https://www.desertsun.com/story/news/2019/10/02/california-fines-chevron-2-7-million-cymric-oil-spills-kern/3848335002>

סרטון על ניגריה: Sweet Crude trailer:

www.youtube.com/watch?v=TrsNbXs45Fo&feature=youtu.be

Crude Trailer: צפו בסרטונים הבאים על מאבקה של שברון בילידים באמזונס ובמי שנלחמים עבורם:

Crude Movie, Part 1 and Part 2

פעולות שברון נגד עו"ד סטיבן דנציגר:

עו"ד דנציגר נמצא במעצר בית עפ"י דרישת בית המשפט במנהטן מאז 6.8.19 (כמעט שנה), לאחר שספג "פיגוע פעולת תגמול" מצד עורכי הדין של שברון, תחת השופט הפדרלי, לואיס א. קפלן. מתקפת ההתדיינות התרחשה לאחר

שעו"ד דנציגר סייע לילידים מאקוודור וקהילות מקומיות בשנת 2011 לזכות בפסק דין היסטורי בסך 9.5 מיליארד דולר נגד שברון.

פסק הדין באקוודור נגד שברון אושר על ידי 17 שופטי ערעור וארבע שכבות של בתי משפט באקוודור, כולל פסיקה של בית המשפט העליון במדינה. בנפרד, בית המשפט העליון בקנדה (שם נאכף פסק הדין) פסק גם הוא פה אחד לטובת זכותם של ילידי אקוודור לנסות לתפוס נכסי שברון. בתי משפט לערעורים בארה"ב אישרו את זכותם של האקוודורים לאכוף את שיקול דעתם בכל מקום בעולם. השופט קפלן, שופט עם היסטוריה של פסקי דין פרו-עסקיים, הוא השופט היחיד בעולם שהסיק כי פסק הדין באקוודור הושג בהונאה.

מעצר הבית של עו"ד דנציגר התרחש לאחר שהשופט קפלן האשים אותו בביזיון ביהמ"ש לאחר שעורך הדין ערער בתיק אזרחי - אישום זה כלל צו לא חוקתי שלא היה חסר תקדים בהיסטוריה של ארה"ב מהשופט כי עו"ד דנציגר דרש כי יסגיר את המחשב והטלפון שלו (כולל כל תקשורתו החסויה) לשברון במהלך התדיינות אזרחית מתמשכת (גם פגיעה בזכויותיהם של אקוודורים ילידים תחת הצהרת האומות המאוחדות לזכויות ילידים).

מעצר בית

עו"ד דנציגר הוא ככל הנראה עורך הדין היחיד בארה"ב המואשם בעבירה של עוולה במעצר לפני משפט. הוא נמצא במעצר בית יותר משישה חודשים, יותר מהעונש הקשה ביותר שהוטל אי פעם על עורך דין בניו יורק באשמת ביזיון ביהמ"ש. כמה עורכי דין, ביניהם גרבוס ופרופסור למשפטים מהרווארד צ'רלס נסון, רואים בעו"ד דנציגר אסיר פוליטי שנענש על כך שהוא מדבר נגד ההתעללות התאגידית של שברון.

במעצר בית, דנציגר נותר עצור באופן בלתי חוקתי ולא חוקי על פי ההצהרה המופרכת שהוא מהווה "סיכון בריחה". הדרישה להפקיע מידי עו"ד דנציגר לצמיתות את רשיון החוק בניו יורק נעשה ללא דיון הוכחות, ופגע ביכולתו של דנציגר לפרנס את משפחתו. מעצר הבית ומתקפת ההתדיינות כנגדו הם חלק מקמפיין אישי ממושך של שברון כנגד דנציגר, מתוך רצון לייצר הרתעה כנגד פעילי סביבה מפני התעסקות על החברה.

הנדון: היערכות למניעת אסון זיהום ים על רקע מכירת נובל אנרג'י לתאגיד שברון

בעקבות מכירת חברת "נובל אנרג'י" לתאגיד "שברון" (Chevron) מבקשת עמותת צלול מהמשרד להגנת הסביבה לפעול בדחיפות לזירוז ההיערכות למוכנות לטיפול באירועי דליפה ושפך בים ולצמצם את פערי הרגולציה החלים על קידוחי הגז והנפט בים ולהתאימם לדירקטיבה האירופית, הנחשבת לסט הנהלים המתקדם בעולם להגנה על הים מפני קידוחים. את הדירקטיבה האירופית כתבו מיטב אנשי המקצוע העולמיים, בעקבות אסון מפרץ מקסיקו, והיא מחייבת את כל החברות האירופאיות באשר הן - אסדת כריש-תנין פועלת על פיה, ואילו אסדות לווייתן ותמר פטורות מהקפדה יתרה. ההיערכות ואימוץ הרגולציה ימנעו את אסון קידוח שתוצאתו נזקים של מיליארדי שקלים לסביבה הימית, לכלכלה ולציבור.

בעקבות משבר הקורונה מבין הציבור היום יותר מתמיד את המשמעות של מניעת הגישה לים נקי, שהיא חשובה לחוסן הנפשי והבריאותי שבו תלוי החוסן הלאומי של כולנו. בנוסף, הים הוא מקור המים הראשי של ישראל התלויה לחלוטין בהתפלה. הים שהוא פתח הכניסה הראשי של ישראל, הוא מקור הכנסה של מיליארדים בסחר, אנרגיה, תיירות ועוד, אינספור עסקים התלויים בים נקי. במידה וחלילה יתרחש אסון דליפה גדול, קידוחי הגז והנפט אינם מבוטחים בסכומים שימנעו את גלגול העלויות האסטרונומיות על הציבור.

הפערים שיש לצמצם:

אישור חוק התלמ"ת והצטיידות היחידה הארצית להגנת הסביבה הימית - הממשלה אישרה ב-2008 את התוכנית הלאומית למוכנות ותגובה לאירועי זיהום ים בשמן (תלמ"ת), שהיא מסגרת ארגונית המאגדת את הגורמים הפועלים בתגובה לאירוע של שפך שמן שעלול לגרום לזיהום הים. למרות שעברו למעלה מ-12 שנים מאישור התוכנית ולמרות דו"ח מבקר מדינה חמור בנושא משנת 2013, עד היום רוב הציוד טרם נרכש, ליחידה הארצית להגנת הסביבה הימית חסרים מפקחים מיומנים, אין מספיק פיקוח על האסדות ולא הוקמו מרכזי חירום בצפון ובדרום המדינה כנדרש. משמעות הדבר היא סיכון הסביבה הימית, הציבור והכלכלה. בנוסף, התוכנית לא עוגנה בחקיקה שתאפשר גיוס חירום של כלים וכוח אדם והיא אינה מספקת מענה לתרחישים הגרועים יותר. יש לדרוש ממשרד האוצר תקציב ייעודי להשלמת הפער בציוד ובתקנים.

יש לאשר את חוק אזורים ימיים על פי הנוסח של המשרד להגנת הסביבה - על-פי חוות הדעת של המשנה ליועמ"ש, יש להחיל על המים הכלכליים את חוקי ישראל המבטיחים את הגנת הסביבה הימית והחופיות. הדברים אמורים במיוחד לאור החלטת משרד האנרגיה לפתוח את הים לקידוחי אקספלורציה נוספים לחיפוש מרבצי גז וגם נפט שהוא קידוח מסוכן וסבוך שפגיעתו בים ובחופים תהיה חמורה עשרות מונים מאשר קידוחי הגז. בשל סיבה זו יש צורך בחקיקה ראשית, שתאשר מוקדם כלל האפשר, ותבטיח הגנה מקסימלית של הים. הצעת חוק אזורים ימיים תעניק לראשונה סמכויות משמעותיות למשרד להגנת הסביבה במרחב, תכונן מערך תכנוני שקוף ומאוזן בתחומי המים הכלכליים ותבטיח את מעורבות הציבור בניהול המשאבים יקרי הערך המצויים באזור.

יש לקבוע הפרדת רשויות מלאה - המסקנה הראשונה בעקבות אסון מפרץ מקסיקו הייתה שבשל החשש לניגוד עניינים חייבים להפריד בין הגורם שמקדם את התעשייה בים לבין מי ששומר על הים מפניה. למרות זאת: לממונה על הנפט במשרד האנרגיה סמכות בלעדית בכל תחום תכנון הקידוחים והאסדות במים הכלכליים, למשרד להגנת הסביבה מעמד של יועץ בלבד ולמנהל התכנון אין שום מעמד רשמי. יש להסדיר את הנושא ולהעניק למשרד להגנת הסביבה סמכויות במים הכלכליים.

יש לקדם הצעת חוק אחריות לנזקים סביבתיים - האחריות הביטוחית במקרה של אסון שפך מוגבלת ולא ידועה, ותנאי הפוליסות וערכי הכסוי אינם מפורסמים. בנוסף, חסרה חקיקה המגדירה אחריות קפידה לקידוחי גז ונפט בים. הצעת חוק של "צלוּל" בנושא זה הוגשה בכנסת הקודמת ע"י ח"כ אכרם חסון ויש להביא לאישורה.

יש לקבוע הערכת סיכונים מתכללת משלב התכנון ועד לסיום ההפקה – על-פי הנהוג כיום הקידוחים מתנהלים באמצעות "צ'ק ליסט" של דרישות רגולטוריות שאין בו הערכת סיכונים כוללת ודרישה לצמצם את הסיכונים הבטיחותיים והסביבתיים למינימום האפשרי בטכנולוגיה הישימה הקיימת. מצב זה מחייב שינוי מידי.

יש לקבוע נוהל קבוע לבקרה חיצונית - את הבקרה צריכה לנהל חברה בינ"ל בלתי תלויה, המתמחה בתחום הבטיחות והגנת הסביבה של קידוחים ואסדות גז ונפט בים, שתמומן על ידי החברות המפיקות ותנוהל על ידי המשרד להגנת הסביבה.

יש להקפיד על שקיפות, זמינות מידע ושיתוף ציבור - בתהליך התכנון במים הכלכליים אין שיתוף ציבור עד לשלב ההתנגדויות, והמידע מסופק לציבור רק לאחר הפעלת לחץ ציבורי במסגרת חוק חופש המידע. עובדה זו פוגעת בציבור, מסכנת את הים ומפקירה אותו לאינטרסים של התעשייה בלבד. בנוסף, במהלך המחלוקת הציבורית הגדולה על מיקום אסדת לווייתן, התחייב משרד האנרגיה לפרסם כל דליפה קטנה ובינונית של חמש חביות ומעלה ושל כול חומר שנמצא באסדה, וכן לפרסם את ספר הנפט במלואו. אולם דברים אלה לא בוצעו עד היום.

יש לדרוש כי חברי מועצת הנפט יעברו סדנה סביבתית על הגנת הים בעקבות קידוחי גז ונפט – מרבית החברים במועצת הנפט אינם מודעים להשלכות הסביבתיות והכלכליות של דליפת נפט או קונדנסט בים. למרות הבטחות ארוכות שנים, עד היום טרם בוצעה סדנה מעין זו. חברי מועצת הנפט מייעצים לשר האנרגיה ומן הראוי שיבינו את הנושא. בנוסף, יש לדרוש שקיפות ציבורית לגבי הנאמר בדיונים במועצת הנפט.

על המועצה הציבורית למעקב אחר אסדת לווייתן להתכנס בתדירות גבוהה - כפי שהובטח בעת הקמתה. מומלץ להרחיב את תחום המעקב והבקרה של המועצה הציבורית לכלל תשתיות הגז והנפט בים.

עמותת צלוּל בטוחה שהשלמת פערים אלה תסייע למזעור הסיכוי לאסון קידוח, שבמצב הקיים הוא שאלה של זמן בלבד.

כמו ארגוני הסביבה האחרים בישראל, גם צלוּל סבורה כי יש להתייחס לקידוחי הגז בים כאל תשתית אנרגטית לתקופת מעבר בלבד, עד שאפשר יהיה להסתמך לחלוטין על אנרגיה מתחדשת. עד אז, חובת המדינה לנהל את הקידוחים הימיים בצורת בטיחות וגהות מקסימלית ולהגן על הים כאינטרס עליון.